

LA DEVANTERA

QUINZENARI CATALANISTA

Redacció y Administració:

Associació Popular Catalanista ● Eseudellers Blanchs, 8, 1.er

ANY III.

BARCELONA 28 DE FEBRER DE 1905.

Núm. 50

Regeneració (I)

Un eminent home de ciència, català, que s'ha dedicat llargs anys a difícils estudis, habent, no fa gaire temps, publicat en nostra llengua y bellament editat, el resultat de sas observacions, volguent que son treball fos assaborit pel major nombre d'intel·ligències, feu repartir a la porta de l'Universitat, als estudiants, l'edició castellana de la seva obra.

Donchs, saben que feren la major part dels obsequis?

Afanyarse a fullejarlo, llegir-lo y comentar-lo ab l'interès que despertant noves observacions científiques?

Guardarlo ab respecte, pera ferne un estudi profitós ab calma y tranquil·litat?

Reservarlo (els profans en els estudis de l'aludida obra,) pera ferne present a un company, dedicat a n'ells, que no l'hagués poguda adquirir?

Perque si de nostra joventut estudiantil ho esperém tot, si ella ha d'esser qui ha de forjar la nova Catalunya, es d'esperar que procuri atresorar la major cultura possible.

Donchs, la major part d'estudiants al rebre 'l delicat present anaren, en professó feta a casa d'un llibreter d'alla la vora a vendrel per un ral.

Crech que 'ls comentarís que 's podriam fer foren ben aclaparadors.

Estich convensut de que cap centre obrer hauria fet tal cosa. Y es que 'ls obrers saben perfectament que *necesitan* instruir-se pera enlayrarse y per lo tant procuran ferho y quan no entenen, pels seus coneixements rudimentaris, un llibre semblant el respecten y no 'l desprecian de la manera incalificable que ho feren molts estudiants. Entre 'ls tals n'hi hauria de catalanistas, de la facultat de Ciències, y fins, potser, del Congrés Universitari Català!

Aixó 'ns recorda lo que 's conta d'un rey grech que habent encomanat a un filòsof l'educació del seu fill, aquell 'l educà junt ab un fill de dit filòsof, y al veure 'l rey després d'un cert nombre d'anys que 'l seu hereu s'havia aprofitat molt poch de las lliçons del mestre y en cambi l'altre noy n'havia surtit bon deixeble, se queixà amargament, recriminant al filòsof per la diferència, a lo que aquet contestà:—Senyor, igual instrucció he donat als dos pero 'l meu fill sabia que necessitaria dels homes y 'l fill de vostra majestat sabia que 'ls homes necessitarián d'ell!

La major part dels concurrents a las aulas oficials a lo que tiran es a conseguir un títol, i'l home sense títol no va enlloch! diuhen y solsament a n' aixó dedican els seus esforços.

Per aixó veyem surar en nostra societat a innombrables títols, pero a pochos homes. El títol per ells es lo real. En llenguatge metafísich podriam dir: El títol com a realitat obrant sobre l'home com a apariència.

Altrement a las escuelas de l'Estat hi concorre lo pitjor que hi ha en la societat. Els fills dels enriquits que buscan un diploma que 'ls dongui patent de sabis que per si solsnopodrián demostrarho. Els fills de famílies poch acomodadas que buscan pel noy un modo de viure sense tenir que escarrassarse ab treballs manuals, els de molts empleats que esperan que 'ls seus serán ab el temps sangoneras públicas!...

Mes entre la munió estudiantil, n'ha alguns que malgrat las ensenyansas rebudas, malgrat l'enervadora influencia del títol, considerant a n'aquet com a cosa secundaria, trevallant ab fe y voluntat s'enlayran, s'ennobleixen y formen ab l'estol reduhit, si, pero ferm y coratjós, mercès al qual es coneguda y respectada Catalunya.

Per aquests escullits, vers *aristocratas*, son nostres sincers afectes, ells renovan nostres entusiasmes y 'ns esperonan en el difícil camí de nostre ideal.

Els demés, *stchándala!*

A. SAYÓS

Ier congrés de la llengua catalana

En varies maneres treballa 'l catalanisme: en el camp literari, en el folk-lòrich, en el excursionista, en el de la música, en el de l'ensenyansa; pero allà hont desplega mes activitat es en el estudi de la llengua. Lo qual ens ompla de goig y satisfacció perque, a nostre entendre, l'estudi y purificació del llenguatge es el punt fonamental de tota l'obra de redemció que està realisant Catalunya. de tal manera que creyem ineficás tota evolució que s'intenti si no 's comensa per aquet gràhó. ¿Com podria intenterse una tasca evolutiva qualsevol, política o social, envers l'autonomia, si la llengua del poble romanía esclava o tributaria de la dominadora, o corrompuda per males influències? Si la llengua es l'ànima, la vida de la nacionalitat ¿quin progres sería possible si lo mes essencial de la vida 's quedava en rerassaga? Veusaquí l'importancia del congrés projectat que 'ns ocupa. El Doctor Alcover, ab mes serenitat de criteri que molts qui pretenen treballar per l'autonomia, ha sapigut trovar la clau de la verdadera evolució catalanista. Purifiquém primer la llengua, el verb, l'expressió del pensament del poble, que després ja vindrà lo demés. Quan s'haji pujat aquet gràhó, quan l'idioma

nacional estigui net y despulat de tot barbrisme, de tota mixtificació, allavors haurém adquirit una superioritat moral que 'ns farà aptes pera reconquerir tot lo demés que manca a Catalunya. Parlant altre vegada en aquella dolça parla, sincera expressió y severa majestat ab que s'expressaven els catalans dels segles XIII. XIV y XV, no hi ha dupte, resurgirá en nostra terra aquell mateix esperit que 's feya respectar de tot o mon, y que ab voluntat de ferro no permetia en res de casa l'ingerencia de mans estranyes.

¡Y tant si es necessari purificar la llengua catalana! Quan els literats catalans s'adonaren d'aquesta necessitat, provaren de lliurarla de les invasions que la malmetien. En apariència aixó s'ha conseguit bastant, per que s'han anat segregant del idioma les paraules castellanques; pera la literatura moderna, apartantse d'un entrebanc, ha topat ab un altre; si s'han segregat les paraules castellanques en la forma o morfologia, no s'ha fet lo mateix en la sintáxis; no s'ha interpretat el geni de la llengua en la formació de termes nous; no s'han tingut en compte la tradició ni 'ls orígens en l'ortografia; no s'ha seguit l'estil característich dels clàssichs; en una paraula, no s'ha restablert encara, ni de bon tros, la puresa de nostre idioma tant admirat en l'Edat Mitja. ¿Com pot realitzar-se 'l somni daurat de la restauració íntegra? De dues maneres, segons está organisant, paralelament ab l'obra del Diccionari, l'ilustre filòlech mallorquí: per un costat, ab l'estudi constant y ben atent dels clàssichs dels segles XIII al XV; per l'altre, observant de prop el llenguatge vivent conservat en les diverses regions de Catalunya. La primera tasca pot empèndrela tothom qui tingui a la ma 'ls llibres que son del cas: la segona no, perque la distancia de lloch impedeix observar de prop les maneres d'expressarse que tenen los pagesos en distintes comarques d'aquesta terra. D'aquí la necessitat de convocar en un lloch determinat un aplech de persones enteses en gramática y literatura, procedents de tot arreu hont nostra llengua es parlada.

Tinguis en compte, pera tranquil·litat d'aquells esperits refractaris a tota idea d'imposició, com en aquest aplech o congrés no 's legislará com en les pretencioses acadèmies espanyola y francesa, sino que s'observará de prop la llengua, es cambiarán impresions sobre 'l present y 'l passat, y com que de la serena discussió 'n surt la llum, aquesta llum será admirada per sa bellesa y seguida per tothom espontaniament y de bon grat.

En la morfologia se n'ha trovat ja molta de llum y aixó implicará la tasca de nostres filòlechs, pero allà hont estém encara ben a les fosques, allà hont cal treballar ab mes dalit es en la sintáxis, y per cert que aquesta es la part mes important de la gramática, puig forma 'l lligam, la manera de relacionar unes paraules ab altres, pera formar els raciocinis, constitueix el nivvi, la forsa, 'l valor del llenguatge, puig sense sintáxis no hi hauria medi de comunicarnos verbalment. Es

hont cal treballar ab mes constancia perque essent una cosa mes abstracta, y mes fonda, no 'ns adonem tant fàcilment com en la morfologia de les incorreccions y barbrismes que cometem a cada pas, y a fe que son i correccions estupendes.

Per xó s' havia pensat senzillament en un congrés de sintaxis, que es el punt mes flach dels estudis actuals; pero com que al mateix temps s' hi poden tractar altres punts importantissims que no pertanyen a aquesta branca de la gramàtica, s' ha decidit, ab molt bon acert, convocar un congrés dedicat a la llengua catalana. Tenim fe completa en que un acte tant trascendent, serà de profitosos resultats, y com hem dit mes amunt, el primer grahó de la reconquesta dels drets de la terra.

BONAVENTURA RIBERA.

HI HA MES

A revolta russa ha aixecat en la vella Europa un chor de protestes, que s' ha encarnat al sí de quasi totes las Cambras.

S' han esgarriat, tots els cors s'

han conmogut.

Y ningu s' ha recordat de Madagascar, dels desahusats irlandesos del 1890, de la fam a las colonias inglesas de l' India, de las matansas d' armenis, del despotisme otomà a la Candia, de las vergassadas dels mestres russos als pobres noys polachs...

Y en ple segle XIX, al 1862, en un poble tan eminentment republicà com el del Nord d' América es precis una horrorosa guerra civil, el talent y l' honradés d' un Abraham Lincoln per ferli entendre que l' esclavitut es la violació brutal de la dignitat humana.

Aixó y mes encara s' han mirat els pobles tots, sens aclucar els ulls, a la bassarda que fa sentirse aprop el tuf de tanta miseria, de tanta pudridura.

Dels Sanhedrí de las Cambras europeas n' ha sortit la solemnia protesta, d' allà hont s' han votat tantas lleys d' expoliació, s' han vengut a rius la sang, y s' han vessat arcas plenas d' or.

Y estrema contracció de las cosas humanas, els que podian parlar ab la veu clara de la puritat interior, han callat.

Els qui arrossegan una meteixa sort ab els polachs y els eslaus, els finlandesos, els magyars, els búlgars, els tiroleus... y ab totes las innombrables rassas del mon d' indigena fesomia ètnica, opreses, escarnides, bafades pels Cessars dels imperis que sostenen en peu tantas armades y exèrcits, y parlan sempre de pau, y pels Dictadors de republicas que mantenen l' espionatge de la conciencia dels altres, y parlan sempre de llibertat, els qui estiman la Pau perque volen l' Amor sembrada entre las Nacionalitats lliures; els qui senten la Llibertat perque afirmen la Veritat en tot ordre de vida, aquests han callat.

Perquè?

Sempre arriba a temps, lo que ha d' ésser; ja vindrà hora en que aixis com el problema social ha unit arreu las classes humils, el problema nacionalista que l' enclou tot, unirà las rassas de tots els paisos.

Fins ara las revolucions han sigut patrimoni del jacobinisme, y per aixó se l' ha afilhat la revolució russa, sens preveure que anava circumdada d' una aureola de fé, d' aquell misticisme toltstonià que 'n Gapony ha llenat, com si diguessim, humanisat, per las grans avingudes de Sant Petersburg; fins ara la revolució estava monopolisada pels bullangers y els escéptics, desde la francesa de 1793, avans de la francesa y després de la francesa.

Mes, en veritat, las futuras revolucions las farán els que pensan, els que senten y 'ls que crehuen.

Una cosa.

Helsinfors y Varsovia s' hi han juntat també al despertar de la Russia mes allà no ha sigut sols la desesperació d' una vida miserable lo que 'ls ha empenyut fora de sas casas, no, que ha sigut el crit vehement d' una completa llibertat política.

Y veusquí com en la nit fosca que envolcalla l' estepa russa hi hem vist dos estels lluminosos brillar en la immensitat, duhent sen les nostres mirades cel enllà.

Vinga a nosaltres aquesta llibertat per tan temps

suspirada, que 'ls poetes d' aquesta benhaurada terra catalana sápigam pulsar destrament la segona corda de la lira Floralesea y portarnos a la Patria Nova desitjada.

HOMS Y TEIXIDOR.

Gironella 12 Febrer 1905.

ENGRUNAS

CADA vegada que lleigeix en *La Renaixensa* flores tas contre 'ls regionalistas, me venen ganas d' escriure unas quantas ratllas a la Junta Permanent pera que sotmeti a la deliberació del Concell General l' actitud d' aquell periodich que, amb sos escrits, trenca molt sovint la hermosa germanor que regna en el camp autonomista. Germanor conseguida en molta part, val a dirho per honra y gloria dels inventors, gracias al servey postal de *Juventut*. ¿Que riem, que riem? Si senyors si, hu repeteixo: gracias al servey postal de *Juventut*.

Donchs els deya que *La Renaixensa* estampa unas cosas dels regionalistas que la veritat ni quan estava en mans dels *intransigents* deya pitjor. Espluca com han evitat que vinguessin els tres caps grossos del partit conservador a Barcelona y després de dirnos qu' en Maura, una vegada més els ha volgut complaure, se las empren per aquet cantó:

«Mercés a n' aixó lo regionalisme ha pogut continuar sa campanya electoral, pactant avinensas ab valiosos elements (lleigeixis dinastichs y caciquistas), que de moment s' han ajuntat ab ells pera aprofitar la seva força. (Recordo en aquet moment qu' anys enrera hi havia a Barcelona cert inspector del timbre que dels diners que demanava pera tapar forats ne deya la fuerza que uestedes me prestan.)»

Jo 'n recordo un altre (no inspector del timbre, aspirant a diputat, sense districte) que dels contubernis y pactes ne deya sacrificis, y ademés, com que no *crisallava*, cada dia mudava de modó de pensar, tal com els noys de casas bonas cambian de corbata cada dia.

Y aneu loshi a dir res a n' els que no crisallisan. Amb la mateixa frescura que avuy estapan lo que habem copiat y lo que a continuació copiarém, demà vos exigeixen, en nom de la germanor y afinitat, que dongueu els vots a n' els elements que s' han ajuntat ab els *dinastichs* y *caciquistas* pera aprofitar la seva força, (lleigeixis farsa).

Jonosé quin efecte elisí a vostés llegir en *La Renaixensa* feta per els que avuy tenen la Unió Catalanista en las sevas mans, els mateixos que abir aconsellavan junturas y apoyo per els regionalistas y expulsavan de dintre d' ella a n' els que deyan la meytat de lo que avuy diuen ells, no sé quin afecte els fa repeteixo, llegir aquets *atentats* a la afinitat y a la germanor; a nosaltres, amb franquesa, ens fa fàstichs que altre cosa.

Y seguixin llegint, si es que 'ls be de gust, lo que diuen els de la Unió Catalanista desde las planas de *La Renaixensa*.

«Las candidaturas que van veient la llum ab lo nom de regionalistas y que tant d' entusiasmo—segons ells—despertan, son una especie de compota ahont hi tenen part totes las desferas dels partits agonizants; de manera que portan un regust de SINCERITAT ELECTORAL qu' esparvera. Entre ellas hi figura la d' un tal Joan Guitart (Manresa-Berga) quin senyor, si no menten las crónicas, s' havia ofert com a candidat conservador en EL PROPIO Govern Civil de Barcelona. Y avant sempre avant!»

«De modo que 'l seu lema es: lo de mori 'l caciquisme! No aixis los seus actes, que poden sintetizarse ab lo tan conegut ditxo d' embolica que fa fort.

No, l' «Unió Catalanista» no s' oposa, sistematicament, a la lluya electoral, com ho demostran los acorts de las sevas Assemblies; lo que rebuixa son los PROCEDIMENTS electorals espanyols que 'ls regionalistas s' han fet seus, correctjintlos y aumentantlos en lo convenient.

Entre 'l Catalanisme de l' «Unió» y 'l regionalisme de la «Lliga» hi ha, donchs, un salt que nosaltres considerém impossible de donar: nos ho privará are y sempre nostra honradesa.»

Just; embolica que fa fort. Ells poden dirho a n' els regionalistas pero nosaltres els hu podem dir a n' ells.

...UN SALT QUE NOSALTRES CONSIDEREM IMPOSSIBLE DE DONAR: NOS HO PRIVARA ARE Y SEMPRE NOSTRA HONRADESA. ¡¡¡Vostre honradesa!!! O jo no se de llegir ó

si no m' erro aixó es tractar de ximplés a n' els dels rengles de l' Unió Catalanista: ¿Donchs que 'n vau fer de l' honradesa quan las últimas eleccions de diputats a Corts? ¿Que eran aquellas visitas y aquells pactes amb els mateixos que allavors, com sempre, pactavan també amb elements caciquistas? ¡¡Vostre honradesa!! Y que 'm fá riure en *Sebio*. La vostre honradesa política la potejareu quan la gana de ser diputats vos cega fins al punt de volguernos fer passar a n' els regionalistas, que com vosaltres dieu avuy y habiau dit sempre, estan de nosaltres a una distancia inmensa, voliat ferlos passar per germans nostres y demanavan que s' els portés en aquelles eleccions tota l' ajuda.

Hauriau d' ésser mes franks, hauriau de tenir un xich mes de respecte a n' els poch que vos segueixen y no tractarlos tan de tontos: Com volem que demà, quan se vos torni a despertar l' enveja d' ésser diputats vos creguin, si els dieu que «DEL REGIONALISME DELS DIRECTORS DE LA «LLIGA» AL CACIQUISME DELS PLANAS Y DELS COMAS NO HI HA MES QUE UNA DIFERENCIA: LA DEL NOM»? ¿Que no veyeu que quan altre volta hagi de fer servir el remat correu el perill de que s' hos esgarrihi?

Vosaltres direu: El remat es prou taujá pera deixarse enganyar un altre volta.

Si es veritat, no vos ho negarem, empero tingueu present que cada dia son mes els que obran els ulls a la rahó y cada dia vosaltres sou menos a fer colla; tingueu present que la Unió Catalanista cada dia decau mes, que *La Renaixensa* está, merces a la vostre política y a vostres rastresas campanyas de vilipendi fetas a la fossa, a la agonia; penseu y tingueu present qu' entre mitj de la bojeria regionalista hi ha un moviment nacionalista serio que avensa y guanya terror, y penseu per lo tant, que demà quan, tractant d' enganyarlos per segona volta els demaneu ajuda electoral, correu lo perill de que, retreventos lo mateix que are esteu en lletas de motllo, vos escupin la cara y vos llensin ben lluny d' un moviment que, per la seva grandesa, no permet que s' hi barrejin esperits tan mesquins com hu son els vostres.

No vos remordeix la conciencia tenir de confesar palesament tot lo que nosaltres hem dit sempre: ¿Que 'a queda de tota aquella política de germanor amb uns elements que vosaltres avuy califiqueu de caciquistas?

Tant sols el record de destrucció y del mes lamentable fracás: veusho aquí el que 'n queda.

Las candidaturas y elipid, porajim a senyors...

EL setmanari catalanista de Barcelona *Juventut* obri dias enrera una enquesta a fi y a efecte de conèixer quins eran els motius de carácter polítich que privaban a las personas y entitats defensoras de l' idea autonomista, d' allistarse a n' els rengles de la «Unió».

Com se compren l' idea de germanor y acoblament de foras es la que mogué al nostre company a portar a cap la consulta, idea que, si bé no ha sigut secundada per els consultats, no per aixó deixa d' ésser menos lloable ja que, segons *Juventut*, l' Unió Catalanista no té cap programa concret ni defineix en procediments d' una manera tancada acceptant en cambi totes las maneiras de pensar mentres tinguin per idea capital la defensa dels drets de Catalunya.

No hu deuen haber entés aixis els que reberen la postal de *Juventut* ja que, si jatjem per el resultat de las consultas, el nou intent de agermanar ha sigut un verdader fracás. Amb dir que de unas setanta postals enviadas sols han rebut deu contestas n' hi prou pera convensers que la gent no hi está por aquesta mena de unions.

Si ens entretinguessim a dissecar las contestas rebudas amb seguretat que n' hi hauria pera sucarijá, perque algunas d' ellas, son un model de geroglífichs comprimits. Per estalviar nos feyna, tan sols copiarém alguns trossets d' un article publicat a n' el mateix *Juventut*, que demostra l' inutilitat de las consultas, a la vegada que posa en evidencia las verdaderas causas que privan una unitat d' acció que tots lamentem, pero que no desitjem nosaltres mentres hi hagin autonomistas, catalanistas y nacionalistas que busquin mes el profit propi que l' bé de Catalunya.

Diu aixis *Juventut* en un article titolat: «Perque no vos han contestat y perque no entreu a la Unió?»

«Els federals no poden entrar a la Unió perque son un PARTIT POLÍTICH ESPANYOL.

Als regionalistas (y als de LA VEU y als de EL POBLE are ja 'ls poso junts, donchs crech jo que sien las eleccions

Legislatives darreres hagués sortit triomfanta la condidatura regionalista en tota sa integritat, y si no hagués passat allò del Directori que segons confessió del senyor Domenech y Montaner se feu sense contar pera res ab ell, no hagueren pas vingudes dissidencies a la «Lliga Regionalista»; als regionalistes; donchs, els priva d'entrar a la Unió al que dintre d'ella es mes difícil esser diputat o regidor, perquè dintre d'ella s'exigiria als que fossin regidors que als Ajuntaments fessin administració y sols administració, y no política de personalismes y de petilesses; perquè dintre d'ella haurien de posar totes lliures forces y tota llur voluntat a fer comprendre al poble la obligació sagrada que tots tenim d'anar junts y d'estimarnos com fills d'una mateixa mare, y no atiar unas classes y estaments contra 'ls altres, malparlant dels directors dels moviments polítics diferents del nostre, sens perjudici de en qualsevol taula de café, riure y fer la gran broma ab aquells mateixos que en sos periòdics els presentan com a manca de la suficient honradesa per administrar els bens del comú, y com a vividors.

Heus aquí perquè no poden entrarhi. Y creguen que va més que no hi entrin.

Y are, després de lo copiat, es molt natural que preguntem al mateix periòdich, que estampa aquest article en una plana, y en altres s'admira de que no hi hagi concordia y la demana, es molt natural que 'ls hi preguntem: donchs, si com diuen vostès, val mes que no hi entrin, a que vé tant demanar una unió impossible?

Si vostès mateixos ens expliquen els motius de las divisions, perquè estranyarse de que aquestes existeixin? A que bé demanar aclaracions a una cosa que 'ls de Joventut saben de sobras?

Fa un quant temps que talmant sembla que hi hagi la mania de las juntures; han sentit a dir que la unió fa la forsa y sense com va ni com costa demanan unas unions, en las que, ni els mateixos que las predican hi creuen.

Y pensar que dos anys enrera qui deya la meytat de lo que 'ls de l'afinitat diuen tenia l'escomunió assobre! Per arribar a n'aquestes deduccions no valia la pena d'inventar afinitats ni de secundar las campanyas dels mateixos a qui avuy tan durament censuran.

No hi ha temps que no torni; y la unió fa... las forses; com els del Circo.

CASTELLA

(Acabament)

En lo camp castellà, la població es presenta, per lo general, recollida en llogarets, vilas o ciutats, formant grupos de casas apilotadas, separats els uns dels altres per extensas y ermas soletats. El caseriu dels pobles compacte y ben demarcat, sens que vaja perdent-se en la planura y esfumant-se amb casas isoladas que l'envoltin, sens matisos de població intermitja, com si las casas s'apretessin al redós de la esglesia per darse calor y defensarse dels rigors de la naturalesa, com si las famílies cerquessin una segona capa que las protegís de la crudeltat del clima y la tristesa del paisatge. Així es que 'ls terrassans han de recórrer moltes vegades, en sa mula, bona estona fins arribar al seu troc, allí on treballan; l'una aquí, l'altra allí, aïllats y 'els treballadors no poden tornar a llur casa fins a la nit, a dormir el reconfortant somni del treball, sobre el dur banc de la cuina. Y jes de veurels a la caiguda de la tarde, sota el cel blanc, llensant al subtil aire sos lents cants, pesats y tristos, que 's perden en la immensitat infinita del camp ple d'alts y baixos.

Mentres ells estan en lo treball, sùbant sobre la terra endurida, llurs donas fan la seva, mormolant en els portals ont disfrutan del breu dia. En las llargas nits hivernals acostuman a reunir-se amos y criats aprop l'ampla campana del escó y ballan aquets al só de seca pandereta y no pocas vegades a la d'algun vell cantàr.

Entreu en algun d'aqueixos llogarets o en una de las vellas ciutats amodorradas en la planura, ont la vida sembla transcorrer lleu y calmosa en la monotonía de las horas y allí dins hi trobareu animas vivas, amb fons transitori y fons etern y una historia interna castellana.

Allí dins hi viu una mena de complexió seca, dura y aspre, una casta d'homies sobris, producte de llarga selecció feta per las geladas de crudíssims hiverns y d'una tanda de periòdicas penalitats, fets a la inclemencia del cel y a la pobresa de la vida. Lo pagés que al passar

caballer en sa mula y ben embolicat en sa capa vos dona amb gravetat el bon dia, vos rebrá sens grans cortesias y amb continent sobri. Es calmos en sos moviments, pausat y seré en sa conversa y amb una flemma que l'fa semblar un rey destronat. Aixó cuan no és mofeta, d'una veu molt típica, d'un tó molt típic, també. La chacota es lo típich humorisme castellà, un humorisme reposat, sentenciós y flemàtic, l'humorisme del batxiller Sansón Carrasco que 's baralla caballerosament amb Don Quijote amb tota la solemnitat que 'l cas requereix y qu'acaba prenentse 'l joch en serio. Es l'humorisme serio de Quevedo, el que feu els discursos de Marco Bruto.

Generalment acostuma esser callat y sorrut mentres no se li desfá la llengua. Recordeu aquell vell Pero Vermuez que existeix en el romans de Myo Cid, un fosil avuy, mes que t'ingui ànima y vida, aquell Pero Vermuez, al qui cata myo Cid y li diu:

«Fablo, Pero Mudo, varón que tanto callas»

y allavors

«Pero Vermuez compeço de fablar

Detienes te la lengua, non puede delibrar

Mas quando empieza, sabed, nol da vagar.»

y Pero Mudo, al rompre a parlar tira en cara als infants un torrent acusatori. en que 'ls diu:

«Lengua sin manos, ¿cuemo osas fablar?»

Tot Pero Mudo queda pintat amb aquestas paraules: llengua sens mans, com gosas parlar?

Es tant tossut com calmos, anant la una cosa aparellada amb l'altra. Dirias que 's llarc en ell lo que 'ls psico-fisioles anomenan el temps de reacció, que necessita de bona estona pera donarse compte d'una impressió o una idea y qu'una volta l'ha cullida nola deixa de bonas a primeras, no la deixa fins qu'una altra no la empeny y tira en fora. Així es que sas impresions semblan tan calmosas y tercas, faltantoshi l'acompanyament que las envolta y uneixi com materia conjuntiva, al punt d'enllás en qu'el dilueix la una desvanixentse avans de deixar lloch a la que segueix. Es com si succehissin tan ben remarcadas com las tintas del paisatge de sa terra, tan uniformes y monótonas en son procés.

Entreu amb ell en sa casa, en cual frontis os fereixen la vista a la llum plena del sol pinzelladas de tons vius sobre un fons blanc com la neu. Senteuvs a sa taula a menjar amb ell un dinar senzill y sens grans artificis culinaries, sens altre condiment que picants o cohets, menja sobria y forta a la vegada, impresions soptadas al paladar.

No fa pás molt uns doctes alemanys s'entretengueren en discutir y disertar sobre si a Espanya 's menjaban o no aglans crusos d'alsina. Si, aglans y també sigrons torrats en calsa viva que recreman las entranyas.

Després del dinar assistiu, si es dia de festa al ball, a un ball uniforme y monóton, ballat al só de monoton tabal o pandereta o al d'atiplada gaita quals sons burilats se vos clavan al oit com una tanda de punyidas acusticas. Y els sentireu cantars gangosos, també monotons, de notas arrossegadas, cants d'estepa amb que portan el ritme del treball de la arada. Revelan en ells un oit poc apte per apreciar matisos de cadencias y mitjos tons.

Si vos esteu a ciutat y hi ha en ella alguns cuadros de la vella y típica escola castellana aneu a veurels, perquè aquesta casta creu en los bons temps de sa expansió una escola de pintura realista, d'un realisme pobre en colors, simplicitat, vigorós y aspre de que 'n surt la vista com d'una dutxa. Tal volta topeu amb una vella tela de Ribera o Zurbarán, en que vos saltí a la vista un auster anacoretà, de ososa complexió, en que 's dibuixan els muscles tendinosos en clars vius sobre ombres fortes, una tela de gran pobresa de colors y tons en que 'ls objectes semblan retallats. Amb frecuencia las figuras no forman un tot amb lo fons, que 's sencill accesor de decoració pobre. Velazquez el més típich dels pintors castellans, era un pintor d'homies y d'homies sencers, d'una pessà, aspres y decidits, d'homies qu'omplen tot lo cuadro.

No hi trobareu paisatjistas, ni el sentiment de la tonalitat, de la suau transició, ni la unitat d'un medi qu'ho envoltí tot y de tot ne fassi un conjunt armònic. Aquest resulta aquí de la colocació y disposició mes o manco arquitectònica de las parts; casi sempre las figuras son pocas.

An'aquestas carigides, dura, aspre, calmosa y terca anomenan naturalitat; tot lo demés ho tenen com artifici encomanadis poc menys. Apenas pot cabrelshi

en llur cap mes naturalitat que la brava y tosca de un estat primitiu de rudesia. Així es que diuen que 'l seu vi, la primera materia per ferlo, el most de llurs cubs, es lo natural y sá y el producte refinat, mes aromàtic y matísat, que 'n treuen los francesos es falsificació química ¡Falsificació! ¡purificació! si qu'ho és! 'Com si la terra fós res més qu'un immens laboratori de primeras materias, al qui corregeix l'home, que sobrenaturalisa a la natura humanizantia! No és dogma d'aquesta casta lo que deya Schiller en son «Cant del ponche», que també l'art és dó del cel, es a dir, natural

MIQUEL D' UNAMUNO
Versió catalana

LLIBRES

LAS GRANS ACCIONS Y LAS SOLETATS d'en Plàcit Vidal.

En Vidal es dels nostres; es dels qui senten la lluya, ratllant fins al sacrifici, per la vida, lliure de vilanes y prejudicis. Llegiu el seu llibre y us ullendrà tot seguit; hi trobareu al cantadó de la Nova Historia, que al crit de *Sursum corda* vos alenta. En Vidal qu'ha sofert el doló coratjosament s'us presenta mostrantvosel en boca dels *Héroes*, aquesta es la paraula, de «Las Grans Accions»; no n'hi cerquem de lliris coltorcats, ni de doncelles esllanguides, ni de paisatges inventats en el seu llibre; tot ell vibra de veritat, en tot ell s'hi sent la veu del incomprés per la munició—aquesta munició, que 's riu y no fa cas dels superiors, dels qui tenen cervell que pensa y cor qu'estima—el clam del revoltat que 's maniesta.

Es en Plàcit Vidal un poeta que s'anuncia valentment, potsé en ell no hi trobareu del tot la paraula del poble—aquell inspirarse en un glop d'aigua—d'Emerson, pro deixeu lo anar que quan hagi assolida la serenitat del qui té confiança en sí mateix, poguentse entregar lliure a la emoció, poschint com posseheix la intuició del vers, ja 'l veureu! En resum: en Plàcit será un poeta de cap d'ala.

No 'ns va de «Las Grans Accions» La *Copa del mal Plaher*; de «Las Soletats» son magníficas La *Creu del Moliner* y La *Veu dels Esclaus*.

APLECH DE RONDAYS MALLORQUINES d'en Jordi des Recó, Tom IV.

Mossen Alcover es infadigable, es un lluytador de bona mena, es d'aquells homes que us encisquen per la serenitat qu'escampen, per la fortaleza interior de que us penetran. No hi há en ell ombra d'arraiment, es una forsa que viu, que 's manifesta, qu'acciona; hi há en ell quelcom dels grans conqueridors. Nohag de mostrantvosel en el Diccionari, ja heu llegit el *Bolleti*. Aquellas encaixadas que dona! Aquell esperit!... Are, pensant ab la voluntat que significa el tenir en continua relació tants de col-laboradors com té y tindrà la obra magna del Diccionari Català, llegiu las «Rondays» y diheume després si tinch o no rahó pera dir que ab homes com el és que s'assolirà la Gesta somniada; digueume si el que posseheix la ingenuitat de las *Rondays* y la empena del «Diccionari» no mereix ser exaltat a veu plena per la joventut que puja.

De cuarenta sis rondallas se compon aquest tom, qu'ha tingut la gentilesa d'enviarnos y en todas ellas hi resplandeix la serenitat de lo del poble—l'ànima clara dels infants, la sencillesa de las vellas filadoras—bellament estargida.

Qu'és consolidat trobareu ab un Vicari General que 's desentén de prosopopeyas ridiculas y us parla ab tot l'encis que don la ingenuitat, de la *rateta*, dels *ous de somera*, del *geperut* y el *gegant*; que deixa a recó las disquisicions teològiques pera contaus la historia d'*En Pere de la bona roba*, de la *muleta de plata*, del *Bon Jesús* y *Sant Pere* y l'*Amo des Tossals verts*! Que n'hi há de poesia a n'aquestas rondallas!

Per la nostra part felicitem coralment a Mossen Alcover per lo molt que 'ns ha fet fruhir ab lo seu llibre y li desitjem forsas anys de vida pera fer tan bonas obras.

BASTIDES Y PEDRUSCALL den J. Plana y Dorca.

Així s'anomena un llibre de versos (no de poesias) que ab el subtitol de *Cabories pseudo-poéticas d'un manobre* ha publicat el Sr. Plana y Dorca y que 'ns ha tramés. Si haguessim d'exposar tot lo que 'ns ha suggerit la lectura de tal llibre, no acabariam may; permetissens tant sols recomanar al autor la lectura del assaig «El Poeta» d'Emerson.

El Sr. Plana ha llegit massa de teosofia, té un concepte equivocat de lo qu'és esperit; és un decadent, per encare de mala lley; deixis de caborias y si vol manifestarse no ho fassi ab veu tan estantissa, tan prosa. Fora de *Les hores* no hem trobat en «Bastides y Pedruscall» res de lluminós, de florit, de poetich.

EL VERDADERO SISTEMA DEL UNIVERSO. Conferencia dada en el Ateneo de Madrid la noche del 16 de Diciembre de 1902, por Enrique Sánchez Torres.

Hem llegit, hem tingut la paciència de llegir aquest fascicle que ab atenta dedicació en català que agraïm, ens ha enviat el seu autor y finida la lectura no hem sapigut que triar: si pendrenho en serio ó be rihent. El Sr. Sanchez, el seu llibre 'ns ho diu, fá cara de ser un bon jan qu' ha llegit molt, massa potsé; preten fenamentar el verdader sistema de l'univers en una serie de disquisicions, melló, abstraccions, sobre metafísica y astronomia, qu' ell deu saber ont van; ho confesem, no 'ns creyem del tot competents en els grans assumptes que tracta.

Ab tot hem trobat en el Sr. Sanchez Torres, una qualitat que molts no tenen y és molt gran; el que no tem manifestar sas teorías (erradas ó no) als quatre vents.

S.

Temes pensats pel Congrés de la Llengua Catalana

1. Unitat de la llengua catalana dints totes les seues varietats dialectals que presenta avuy y ha presentades sempre.
2. La llengua catalana lingüísticament es tan autònoma y subsistent com qualsevol de les altres neollatines.
3. La llengua catalana, per tots els qui l'hem mamada amb la llet de les nostres mares, es absolutament indispensable y insubstituïble com element d' espresió artística.
4. Pera reconstituir la llengua catalana s' es menester com el pa de cada dia l' estudi seguit y obstinat dels nostres clàssics dels sigles XIII, XIV y XV.
5. Importancia y necessitat dels estudis gramaticals per tota literatura y especialment per la nostra.
6. Ullada general a la fonètica catalana: son caràcter propi dins la familia neolatina.
7. Importància de l' ortografia: necessitat d' equilibrar l' element fònic amb l' etimològic.
9. Necessitat de redimir la prosòdia catalana de l' influència castellana, especialment per lo que pertoca a la diftongació. Hem d' esser fèls a la tradició de nostres clàssics, que següen sempre la tradició llatina.
9. Ullada general a la morfologia catalana; esment especial que s' ha de posar en la formació y admissió de paraules noves.
10. No hem de permetre que la llengua catalana siga tributària de cap llengua estrangera; por fogir del castellà no hem de caure dins el francès.
11. La llengua catalana té sintaxis pròpia; necessitat absoluta de restaurar el seu imperi.
12. Elements sintactichs no llatins que hi ha dins la llengua catalana.
13. La sintaxis es la substància de l' idioma. Les ingerencies forasteres no s' hi noten tant com dins la fonètica y la morfologia, y per axó s' imposa una defensa especial de la nostra sintaxis, y per lo metex el primer congrés de llengua catalana se ficia principalment en la defensa de la seua sintaxis.
14. Pronoms y abjectius pronominals: us correcte del LLUR.
15. Partícules pronominals: HI, EN-NE, HO.
16. Relatiu POSSESSIU català, equivalent al llatí CUJUS, QUORUM, QUARUM.
17. Us de les preposicions.
18. Le preposició d' acusatiu A en les oracions d' ACTIVA
19. Us de la VEU PASSIVA en català.
20. Concordància del participi amb el terme d' acció en els TEMPS COMPOSTS de la VEU ACTIVA: lo que ensenya la tradició; l' estat actual; norma que cal adoptar.
21. Us dels ausiliars ESSER y HAVER en els temps COMPOSTS de la VEU ACTIVA: lo qu' ensenya la tradició; l' estat actual; norma que cal adoptar.
22. Les oracions condicionals: el verb CONDICIONANT gha d' estar en PRETÈRIT IMPERFECT d' INDICATIU o de SUBJUNTIU?
23. Quant els pronoms personals supleixen un complement directe y un indirecte? Quin toca anar davant: l' ACUSATIU o el DATIU? La tradició dels nostres clàssics de posar davant l' ACUSATIU, se conserva a Mallorca.
24. Hem de defensar la nostra llengua y treure cara per ella, de boca y en les obres, sempre y aontsevuilla, fent respectar tots els seus drets.

NOVAS

Agrupació Escolar Catalanista «Ramón

Llull. Lo dissapte darrer tingué lloch en aquesta «Agrupació» conforme anunciarem una important sessió de piano a carrech de n' Antoni Martí Más. La sala qu' estava esplendídament adornada 's vegé plena de nombrosa y distingida concurrencia entre la que hi descollaban belles y simpáticas senyoretes que foren obsequiadas amb preciosos ramelletes de flors lligats amb una llassada de las quatre barras, Lo Sr. Martí executá amb una pulcritut y justesa poc corrents en un aficionat totas las obras que figuraban en lo programa tenint de repetir molts dels números y ajuntarnhi d' altres per pòquer acallar los aplaudiments de la concurrencia.

Actes com aquets honran á la entitat que 'ls celebra.

Centre Excursionista de Catalunya. Durant la present quinçena ha celebrat aquest Centre amés de las clases de Geologia, Geografia Física y Historia de la Literatura Catalana per Mn. Font y Sagué, en Francisco Novellas y en Rosendo Serra y Pagés respectivament, lo dia 15 una bonica sessió de folk-lore, cantant la Sra. Vila de Masó onze variants de «La Porqueyrola», acompanyadas al armonium pel Sr. Joseph Masó y comentadas per n' Aureli Campmany; lo dia 17 y 24 dugas conferencias per en Alfred Gaza sobre 'l tema «Circumvalant el Canigó» projectant vistas fotogràfiques. Lo dia 19 celebrá també una excursió al Monseny seguint el següent itinerari: Palautordera, Montseny, Turons del Home y de las Águilas y Santa Fé, baixant per Gualba.

Progrés autonomista. El dia 23 celebrá aquesta entitat una vetllada commemorativa del aniversari de sa fundació. Entre 'ls varis oradors que hi prengueren part mereixen especial esment el senyor Regàs, qui sostingué ab fermesa que 'l catalanisme, pera ésser honrat, necessita estar cada dia mes distanciat dels regionalistes de *La Veu* y demés elements que no sien franca y resoltament catalanistes, y 'n Joan Linares Delhom, de Palafrugell, qui ab paraula franca y veu de sinceritat pronunciá un hermós discurs ple de sanes doctrines y de conceptes patriòtics dels més radicals, demostrant ab rahons sólides que 'l catalanisme no s' ha de valdre may del procediment electoral de la política espanyola, única causa—digne—de totes les discordies y divisions que tenen minat el nostre camp, y que 'l procediment que caldria adoptar per la salvació de Catalunya fora, en lloch de malgastar diners per vots, el de l' acció enèrgica propia de les grans causas. Molt agradable impressió 'ns feren aqueixes paraules, y felicitem als oradors y al «Progrés» per tant bones tendències, que per manifestarles sempre nosaltres ens han valgut una pila d' anatemes y persecucions.

Premiá de Mar. La quinta de las conferencias históricas que ve donant aquest Centre tingué lloch lo diumenge dia 19 anant á carrech den Salvador Millet qui desenrotllá el període de 1714 y de la guerra de successió. La sexta aná á carrech den Joan Llorens del «Centre Catalunya» de St. Martí de Provensals.

Aphele Catalanista. En lo local d' aqueixa entitat hi ha quedat instalada una bonica exposició artística en la que qu' hi figuran travalls de distingits joves artistes de nostra terra, entre 'ls que hi descollan, en Ros y Güell, Renart, Labarta, Fló, Junyent y altres. Lo dia 11 s' inaugurá la exposició amb una vetllada literaria-musical en la qu' hi prengueren part els Srs. Obrador, Planas, Junyent, Labarta, Lluís Folch, Vidal, Manau y Pujol y Brull. La concurrencia sortí molt complacuda del acte aplaudint a tots cuants hi prengueren part.

Jochs Florals de Lleyda. S' ha publicat el Cartell dels organísats per la Associació Catalanista de Lleyda que deuen tenir lloch lo dia 14 de Maig d' enguany y en els quals s' ofereixen amés dels tres premis ordinaris, deu d' extraordinaris, consistents en diferents objectes artístichs. Forman lo Jurat Calificador: En Ramón Picó y Campamar, president; En Manel Roger de Lluvia, vis-president; En Ramón Sol y Mestre y En Valeri Serra y Boldú, vocals y En Alfred Perena Reixachs, secretari, á qual domicili Plassa de la Llibertat, 2, Lleyda deuen enviar las composicions avans del 20 d' Abril.

Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana. Moviment de Caixa de mes de Janer passat:
Recaudat. Pesetas 136
Distribuít. » 291 75
S' admeten adhesions als domicilis dels individus del Concill Directiu, y en el de totes las Asociacions Catalanistas.

Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat. En la Junta de sociis pera la elecció de part de la Junta de Govern, fou votada per aclamació la Junta següent: Don Ferrán de Sagarra, president; don Dionís Cabot, tesorero; don J. M. Bassols y Iglesias, secretari; don Jaume Escat, vocal de Cultes; doctor Salvador Roca y Vallvé, vocal de Foment; don Antoni Utrillo, vocal de Relacions, y don Jaume Arau, vocal de Propaganda. S' acordá donar un vot de gracias als senyors Mon, Algarra y Alandi, individus

sortints de la Junta de Govern, y altre a la redacció del Butlletí, portaveu de l' Associació.

Balaguer. La Junta Directiva del Jovent Autonomista Català de Balaguer, ha quedat constituída de la manera següents:

President, don Joseph Cabecerán; vis-president, don Sebastián Armenté; secretari, don Ignasi Vall; vis-secretari, don A. Comabella; tesorero, don F. Xavier Rubiés; bibliotecari, don Ramón Masses, y vocals, don Francesch Aran y don Andreu Novell.

Catalunya Federal. En la darrera junta general celebrada per «Catalunya Federales», foren elegits pera formar Concill Directiu els senyors següents:

President, Jaume Dalmau.—Vis-president, Eduart Forn.—Secretari, Lluís Massaguer.—Vis-secretari, Joseph Durban.—Comptador, Rafel Guitart.—Tesorero, Pau Bastida.—Vocals: Salvador Gregori, Alfret Bertrán, Vicens Nadal, Pio Vilá, Maurici Milet, Felip Puig, Joan Cervera, Joseph Forcada y Federich Selma.

Orfeó de Sans. El Concill Directiu d' aquesta Associació, feta la renovació parcial reglamentaria el compondrán els senyors següents:

President, Enrich Laporta; vis-president, Ignasi Pons; secretari primer, Ignasi Ratera; idem segon, Ramón Pi; tesorero, Ramón Navarro; comptador, Bartomeu Cristófol; bibliotecari, Pere Rius, vocals, Francesch Vergés, Joaquim Ragon y Modest Feix; director artístich, Estanislau Mateu.

Establiment tipogràfic de Joseph ORTEGA.—S. Pau, 86.—Barcelona.

OBRES de VENDA á n' AQUESTA ADMINISTRACIÓ

	Pesetas
<i>Compendi de Doctrina Catalanista.</i>	0'15
<i>Bases de Manresa</i>	0'10
<i>Crítica de Procediments</i> (Conferencia per Joseph Mallofré).	0'25
<i>Lo Català ¿es idioma ó dialecte?</i> (per Joseph Aladern).	1
<i>Nos ab nos</i> (Articles d' are per Pere Aldavert).	3
<i>Poesias</i> (per Angel Guimerá) (segona edició).	4
<i>Quant ens despertarem d' entre 'ls morts</i> (Drama d' Enrich Ibsen). Publicació «Joventut».	2
<i>Marinas y Boscatjes</i> (per J. Ruyra) Publicació «Joventut».	3
<i>Les Disperses</i> , (per Joan Maragall). Publicació «Joventut».	2
<i>Més enllá de las forsas</i> , (Drama de Björnsterne Björnson) Publicació «Joventut».	3
<i>Fets de la Marina de Guerra Catalana</i> (per F. Rodón y Oller)	0'50
<i>Cançoner Popular</i> , fullas amb cançons catalanas, la tonada, tota la lletra y notas fol-loriques. Ha sortit la fulla XXXIX «Lo Rossinyol». cada fulla	0'10
Un tomo encuadernat amb 33 cançons y un prólech	4
<i>Lliçons familiars de Gramática Catalana</i> (per Antoni Tallander)	2
<i>Resúm de Gramática Catalana</i> (pel prof. Emili Valles i Vidal). . . .	1'50
<i>Boira y Sol</i> (Idili poemátich per A. Bori y Fontestá)	1
<i>Biblioteca Popular de l' Avenç</i> Ha sortit el volum 34 «En Rupit» den Joan Rosselló, cada volum. . .	0'50

LA DEVANTERA circula, igual que anteriorment *La Nació Catalana*, per medi de propagadors, que son els qui prenen un nombre determinat d' exemplars, pagantlos als següents preus:

Una acció de 100 exemplars, Ptas.	3'50	Per cada número, compresos gastos de correu per Catalunya
Mitja acció de 50 »	1'80	
Un quart d' acció de 25 »	1	
Un vuyet d' acció de 12 »	0'50	
Un dotzau d' acció de 8 »	0'35	

Barcelona: els mateixos preus, repartintse á domicili. —Aforas de Barcelona, 5 cèntims de més per cada envió d' un ó més exemplars. —Extranger: preus dobles. —S' envia un sol exemplar al qui fassi un donatiu anyal de qualsevol import. —Pagaments á la bestreta: S' admeten sagells de correu y documents de fàcil cobrança. —Es lliure la reproducció dels treballs. —No s' tornan els originals.